

9. Prykin kellari

Kuulutus

(merkkiääni)

Prykin kellari

Matkaaja

Onko tuolla todella ovet maan alle? Ehdinkö vielä pysähtyä? Ehkä nopeasti!

(kävelyn ääniä lyhyesti)

Kyltissä lukee Prykin kellari. Tämä on sen kauan sitten lopetetun oluttehtaan kellari! Akaaseen syntyi oluttehdas rautatien rakentamisen aikaan. K. J. Lindvallin oluttehdas rakennettiin vastapäätä rautatieasemaa. Prykissä työskenteli kolmesta viiteen työntekijää. Oluenpanot aloitettiin syksyllä 1876 ja ensimmäinen olut tuli myyntiin seuraavan vuoden tammikuussa. Tehtaan nimeksi ilmoitettiin Toijala Ölbryggeri, mutta tehdas esiintyi myös nimellä Akaan Oluttehdas.

Oluttehdasta vastustettiin kylällä, mutta siitä huolimatta tehtaan toiminta pääsi hyvään vauhtiin, sillä Toijalassa oli paljon rautatien rakennusmiehiä, jotka mielellään ostivat olutta. Oluen ostajapiiri oli varsin laaja, sillä siihen kuului väkeä kaikista pitäjän yhteiskuntaluokista. Varsinkin markkinoiden aikaan oluen menekki oli suuri, sillä saapuessaan markkinoille, väki tapasi myös maistella oluttehtaan tuotteita. Oluen myyntiin vaikutti paljon paikallisten taloudellinen tilanne. Juoman myynnistä heijastui selvästi, minkälaiset ansiot akaalaisilla kulloinkin olivat. Lisätuloja tehtaalle haettiin vuonna 1894, kun tehtaan uusi omistaja alkoi oluen lisäksi valmistaa virvoitusjuomia.

Vastustus oluenmyyntiin kasvoi 1800-luvun lopussa. Toijalan työväenyhdistys ja raittiusseura saivat aikaan juomalakkoliikkeen vappuna 1898. Lakon tarkoituksena oli horjuttaa oluttehtaan kannattavuutta ja vähentää juomisen aiheuttamia ongelmia Toijalassa. Lakko alkoi kuitenkin pian murtua, joten merkittäviä ongelmia se ei tehtaan toiminnalle saanut aikaan. Käytännössä lopullinen niitti lakkoiluun tuli muutaman kuukauden kuluttua elokuussa, kun oluttehtaalta ilmoitettiin, että suuri oluterä oli hieman pilalla ja se myydään pois erittäin edullisesti. Ilmoituksen jälkeen kylätiet täyttyivät juopuneista kansalaisista, joista moni oli entisiä lakkolaisia. Raittiusliikkeen ansioista oluen myynti kuitenkin estettiin kieltämällä oluttehtaan aukiolo kilpa-ajojen, juhlapäivien ja markkinoiden

aikana. Lopulta marraskuussa vuonna 1903 oli edessä ensimmäinen pakkohuutokauppa, jossa myytiin niin Toijalan Oluttehtaan irtaimistoa kuin tehtaan Pekka-hevonenkin. Kaupattavaa riitti kahteen muuhunkin huutokauppaan ja uuden kodin sai Prykin toinenkin hevonen, Pujo. Oluttehdas vaihtoi vielä joitakin kertoja omistajaa. Lopulta oluttehtaan toiminta Toijalassa päättyi vuonna 1914. Maaliskuussa 1919 Prykin alue myytiin kauppias Matti Lahdensuulle. Oluttehtaan päärakennuksessa toimi sen jälkeen jonkin aikaa E. Järvisen vesi- ja virvoitusjuomatehdas.

Oluttehtaasta muistuttaa enää työntekijöiden asunnoksi valmistunut Laaksola ja tämä Prykin kellari. Toijalan Oluttehtaan varastorakennukseen yhteyteen rakennettiin maanalainen, lohkokivistä ja tiilistä muurattu kellari. Ratakiskoilla kappaholvattua tiilikattoa kannattavat kahdessa rivissä olevat tiilipylväät. Oluttehtaan historiasta ja rakennustavasta päätellen kellari on rakennettu 1870–1880-luvulla. Tehtaan lopettamisen jälkeen kellari toimi monenlaisissa tarkoituksissa. Vuonna 1927 luovutti kellarin omistanut Lottien puheenjohtaja Helena Lahdensuu sen Akaa-Toijalan suojeluskunnan sisäämpumaradaksi, jotta ammuntaa voitiin harjoitella myös talvisin. Ampumamatka oli 46 metriä ja radalla voitiin ampua esimerkiksi pienoiskiväärillä. Jonkin aikaa kellari toimi Pihlgren & Ritolan tapettitehtaan varastona ja sen jälkeen 50 vuotta autoilija Tiusasen varastona ja autotallina.

(merkkiääni)

lähteet: Ahokas Liisa, Pryki sai aikaan väkijuomalakon -lehtiartikkeli, Akaan seutu (2015)
BeerFinland.com, Toijalan Olutpanimo & Vesitehdas
Korkeamäki Esko, Työväen alkutaival Akaassa (1986)
Suvanto Pekka, Akaan historia II osa (1954)